

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Grammatica Hebraeae Chaldaeaeqve Lingvae

Aurogallus, Matthaeus

Vitebergae, 1531

VD16 G 2553

De Chaldæae Et Hebraeae Lingvae Discrimine.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69682](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69682)

DE CHAL
DÆAE ET
HEBRAEAE LING
VAE DISCRI
MINE.

Haldæus sermo, qui n̄s
dem cum hebræo cha/
racteribus scribitur, no
bis scitu est oppido q̄
necessarius, cum uel in
Efram vel in Danielelem incidimus,
quorum uterque hac uſus est dialecto.
Item si etiam Oncheli, Iona/
thæ, & Iosephi consulamus trala/
ciones, fit ut inde non parum certe

G iij fru

fructus ad nos redeat, præsertim in paulo obscurioribus sacrae scripturae locis, eo melius uertendis, propterea quod hii tres uetus, ut uocant, instrumentum, in hoc sermonis genus quæ diligentissime transtulerunt, e quorum etiam translacione, hoc in loco testimonia promiscue citauimus, ubi nobis non satis exemplorum & Daniel & Esra suppeditabant. Verum quicumque unam probe tenuerit linguam, is propemodum utramque nouerit, obseruato tantum cognato literarum & syllabarum quarundam transitu, quo uel solo hæc ab illa discrepat, Primum igitur mutabiles & immutabiles literæ (quarum multifariam uariationem una cum exemplis lectori subiecimus) potissimum sunt spectandæ, postea syllabæ. Apicum

uero

נֶעֱרָרֹ נְעִימָה נֶעֱרָרֹ נְעִימָה
Nec raro etiam
simul uni uocabulo tam præponitur
quã subiungitur Solomo in senten/
צְמוּשֵׁיט אִירָא עַל חֲבֵרֵי לֹא מִזְבְּרֵי עֲשֵׂה
מִן בִּישְׁתָּא

ב

ב Cum ב magnam habet affinita/
tem Daniel וּבְפִרְזָא דִּי מִרְעַע בָּל
אֵילוֹ תִרְצַ וְתִרְעַ

ה

ה Tenuē aspiracionem in principio
verborum in א conuersam inuenio
Dantel אֲבִין דְּאֲנִיאל דִּי שְׁמִיה
in בִּלְטִשְׁאֲרֵי אֲשִׁתּוּמִים בְּשַׁעַת הָרָא
fine autem non solum in א uerum eti/
am

an in י & contertitur Moses libro
primo וְחָזָא יְיָ יְהִי נְחֻרָא אֲרֵי טָב

ך

In י mutatur Esras בְּעֵן יִרְיעַ לְהוּא
בְּאֵרִין Daniel & in א Item לְמִלְכָּא
מִלְכָּא שְׂגִיָּא טָאב עֲלוּתֵי

ך

Transitus ו est in ר Esras וְחַשְׁבָּה
Porro uidemus etiam בסֵפֶר וְכַרְוִיָּא
hanc consonantem in ס transire Mo-
ses libro primo וְאֵתָן לְרֵיָּה בְּלֵ אֲרַעָא
וְכִנְעוּן לְאַחַסְנָה עַל־ס

י

Aut in ה transfertur Daniel אנה
aut in א, אנה זכור נצר שלה חיות כבית
ut apud eundem אנה נויאל שגיא
נעיוני יבתלנוני

ם

Finalis consonans suam non nisi
cum ך habet uariacionem Esras
רמלבין תקיפין חור על ירושלים

ט

Vel in ש transire solet Daniel
הנכור נצר מלבא שלה למכוש ל
Author in iudicum historia
ראסיקלה טרני
ע בלי שהאי

ע

ע Non in aliam literam quam in
א transformantur Daniel אשהיר

חמרא ושנהר לאלתי גהבא ובספא
גחשא פרוקא אעא גאבבא

ב

ב Cum ב multum "propinqua/
tis habet Psal: cxv היר קטם

יבנר

ז

ז Duplam nonnunq̄ in ע uersam
obseruauimus, Esras אע מן

גחוח חבל Moses libro primo

גחוח חבל nonnunquam in ק, Hiere/
mias

אֶלְחֵיָא דִּי שְׁמִיָא וְאַרְקָא לֹא עֲבָדוּ
 Verba hæc interpretis non sunt sed
 Prophetæ, cui hoc loco placuit syro
 sermone loqui, Præterea etiam hæc
 eadem consonans aliquando demu/
 tatur in ז Moses libro primo וְקָמָה
 אִיִּקְוִיָא וְעָרְתָא וְשָׁבִיבָת עִימִיָּה
 in ט Daniel מִ סְרַבִּי אֲתִיעֶשְׁרֵה כָּל
 מַלְכוּתָא sæpe numero quoq; in ס
 sic enim apud eundem scriptum re/
 peries בְּרִיסָה מַלְכוּתָהּ

ש

ש Dexterum aut in ה aut in ט faci
 le abire potest Daniel הִמְנִין הֵלֵהָ
 מִזְרָמָא בִּירְמָא בְּעָא בְּעוּתָהּ
 Moses libro quin
 to וְהִקְטִירִי בִּזְוֹן לְאַתְּ עַל יְדֵי ט

sinistrum

sinistrum in ס Oseas וילכתן ולא
יסבעון

ת

non tantum in uerbis , sed etiam
in nominibus in ד transfiguratur de
uerbo exemplum leges Apud Solo-
monem in sententijs דמושיט אירא
de no/
mine apud Mosem libro primo

ואתה ליהיה יונה לעיון ומשא

DE LITERIS IMMUTA-

BILIBVS.

A Eteræ omnes immutabi-
les permanent, quarum viij
sunt numero & רנלכטרג
Ex quibus & קב sæpissime pro
latiuo scriptum cernimus Moses
libro quinto למיטר פקודותי וקי
וקיימותי דבתיבין בספר אורייתא תריין
interdum

interdū sibi י literam adsciscit Esras
דְּבַח פֶּרֶשׁוֹן אֲגַרְתָּא דִּי שְׁלַחַר עֲלוּהִי
Item e medio verborum libenter
excluditur Daniel דַּגְּבְרִיא אֲלִיךְ דִּי
חֲסִיקוּ לְשִׁרְרָד מִיִּשְׂרָאֵל וְעַבְדֵּי נַגְוָה קִטְיָל
מִנֵּי שִׁימֵס Esras חֲמוֹן שְׂבִיבָא דִּי נוּוָא
טַעַם דִּי בַל מִתְנַזֵּב בְּמַלְכוּתֵי מִן עַמָּא
יִשְׂרָאֵל וְבַחֲנוּתֵי וְלוּוִיא לְמִתְחַן לִי
Porro aliquan-
do inter media thematis elementa in-
seritur, contra hebræorum consuetu-
dinem Daniel בְּאֲרִיז מִלְבָּא נְכוּבָר
וְעַר חֲנֻטִין Esras גְּצַר נֶפֶל עַל אַנְפוּתֵי
aliquando etiam quam-
uis de themate, tamen extra thematis
litteras efficitur ut Hieremias /
Hieremias חֲאִיז מִיָּא אֲתוֹן אֲמַר יְיָ
Similiter e medio dictionis inuenio exemp-
tum, & in eius locum insertum
Et edidi /
Jonas מִמְרִנָּה לְקַרְתָּא

uerso

uerso legimus, תרי pro שני ubi ex/
cinditur ג litera, & pro ea ר substi/
tuimus

DE SYLLABARVM IN NO
MINE MUTATIONE.

יִם Syllabæ cū ין cognatio est Esras
ובני חורין ורבנין ואמרין לעלון לא
לאלה שמיא

ות in ת uel ותא uerti obseruauimus
De ת exemplum uides in historia
Ruthæ ותתין בלהתא עמה

De ותא uero in Nahumo legis
שערי pro גישרי ותרוותא אהפסקה
התרות ופתחה

ן Finalis consonans etiam idem ualet
quod ות Esras דר קותא דר
קרא מרדא ומחזקת מלבין ומרין
Item & foeminina pluralis nume/
ri

H

ri

ri terminatio est Idē paulo post אריין
בנימא אמרנה לחום מן אגון שממת
אמרנה די דנה בנימא בנין

CANON DE יא syllaba

Obiter hoc loco te canonis de יא syl/
laba commonefacere opere pretium
dixi, nimirum ut obserues יא ut plu-
rimum cum grauis prolationis punc-
to, terminationem numeri multitudi-
nis & masculini generis esse Esras
מלכיה ארתה שסתא מלך מלכיה
signo difficilis pronuntiationis sin-
gularem numerū significat Author
in Iudicum historia בל ליליא pro
בל חלילה

De אה Articulo.

Articulus אה in ית nusq̄ non muta-
tus

cus apparet, Hieremias אִי אֶהיב יְהוָה
גַּלְתָּ אֶרְעָה בְּדַבְקֵי מִיתָא אָמַר יְיָ
DE SYLLABIS PRONOMI
num. Affixa masculini generis singu
laria.

Pro הוּא uel pro וְ cum ipsius o apice
יְהוָה transfertur Moses libro primo
וַיִּבֶל עַל יְצִיאָתָהּ וַיִּשְׁקֶיחַ וַיִּבְכּוּ

Pro וְ uero præcedente יְהוָה uel וְהוּא
Esras וְנָחַמְרָשָׁגֶן אֶנְרָתָא דִּי שְׁלַחָהּ
לוֹחַ עֵשׂוּ Moses libro primo עַל הָהָרִים
אַחֲרָיִךְ

Pro וְ, מִן Moses libro primo אַחֲרָיִךְ
אֲחִירָךְ pro אַחֲרָךְ ecce אַחֲרָךְ
PLURALIA

In מִן Moses libro primo וְרַחֵל
וְסִיבָתָה יְהוָה עַל מִצְיָא וְשׁוֹתֵינָן בְּעַבְיָתָא
וְגַמְלָא

Nonnunquam in הוּא Hieremias
בְּנִיחוֹן וּבְנִתִיחוֹן יְמוֹתָהּ בְּכַפְנָא
H ij

non nunquam in חום Esras וּמְצֵלָה
בִּירְהוּם

Aliquando in בון Moses libro
primo אַעֲרֹה יְהִי טַעֲוֹת עִמָּמִיא רִי
Esras in כום aliquando בִּינִיבֹן
בְּרַעַת אֱלֹהִים הַעֲבֹרֵן

Fœminina singularia.

ח Cum in מַפִּיקָא Esaias וְאִיָּה
קָרְבָא בְּאֶשְׁדֹּר וּבְבִשְׁתָּא
ר Et absque uariatione de præ-
hendimus.

Pluralia.

וּן & הֵן non uariantur.

Affixa communis gene-
ris.

גי Nullam plane transformationem
admittit.

ה Literam interdum in א demutatam
legimus Moses libro primo ואמר
לבן דגבנא חרין שחיר בינא ובינך
interdum eam citra demu/
tationem inuenimus.

גי Cum גא magnam habet uicina/
tem Psalmo lxxx אלהים אבאות
אחיבתנא מגלותנא

DE SYLLABIS
VERBO/
RVM

De syllabis præterito
tempori seruienti/
bus.

H iij

ה

ת Est immutabilis.

ת Per transpositionem literarum in
ת uertitur Solomo וְשִׁבְהִיָּה אָנָּה יְהוָה
ת חֲדָנָה

ת Communiter in ו' mutatis tantum
uocibus abit Daniel עֵזֶר הַנְּיֻנָּה
ת וְאֶמְרִין

ת In תרגום Elras של חתון תרגום הם
ת עליונה

ת In ו' ut apud eundem על דנה
ת של תנא והורענא למילבא

ת In ת ut pro ילצה dicunt Syri ילצה ת
ת וקרא אברם שום Moses libro primo
ת בניה דיליזה תגר ישמעאל

ת Nihil mutationis agnoscit

ת

In משה תיז מוסס libro primo
יבועתיו ארי ככל חילי בלחיה ית
אביבן

De ה syllaba Impera/
tium.

ה Secunde personæ Imperatiui plu/
ralis numeri foemini generis termi/
natio in ה commigrat Author in
Ruthæ historia תובנא ברתה Aliquã
do Postrema litera rejicitur Moses
libro secundo קרו ליה וייכרל

De ה terciæ coniugatio/
nis litera.

ה Terciæ coniugationis index,
in Præterito tempore cum ה im/
mutatur

mutatur, Author in historia iudi /
cum וְאֶסְקֶרָה לָּהּ טַרְדֵי פְּלִישְׁתִּים

DE הַת syllaba uerborum
quartæ coniuga /
tionis.

הַת Formatiua syllaba uerborum
quartæ coniugationis in הַת transit
Hieremias וְאֶתְקַרְוָה שְׁמִי עֲלוֹהָי

ABBREVIATIONES
quibus Iudæi in commenta /
rijs super ueteris instru /
menti Biblijs passim
vsi sunt.

הַת